

Hanna Bazhenova

Szczyt Parlamentarny Międzynarodowej Platformy Krymskiej 2022: wyniki spotkania

W dniach 24-25 października 2022 r. w Zagrzebiu (Chorwacja) odbył się pierwszy Szczyt Parlamentarny Międzynarodowej Platformy Krymskiej. W spotkaniu wzięły udział delegacje parlamentarne z 43 państw i zgromadzeń międzyparlamentarnych. Ogółem w forum uczestniczyło ok. 400 polityków z całego świata, którzy dyskutowali o deokupacji Półwyspu Krymskiego, jego dalszej reintegracji, pociągnięciu Federacji Rosyjskiej do odpowiedzialności za łamanie prawa międzynarodowego, a także na temat globalnej architektury bezpieczeństwa. Uczestnicy szczytu przyjęli wspólną deklarację, potępiającą poważne i systematyczne łamanie praw człowieka i nadużycia na Krymie, oraz potwierdzili zamiary dotyczące udzielenia Ukrainie wsparcia finansowego, dyplomatycznego, politycznego i humanitarnego.

Zmiana retoryki. Platforma Krymska to międzynarodowy format konsultacyjno-koordynacyjny zainicjowany przez Ukrainę i mający na celu wzmocnienie międzynarodowej reakcji na aneksję Krymu w odpowiedzi na rosnące zagrożenie bezpieczeństwa w regionie. Format ten ma działać w kierunku zwiększenia międzynarodowej presji na Federację Rosyjską, zapobieżenia dalszemu łamaniu praw człowieka na Półwyspie Krymskim oraz doprowadzenia do deokupacji Krymu i jego powrotu do Ukrainy. Pierwszy szczyt Platformy Krymskiej na szczęblu przewodców państw oraz światowych organizacji bezpieczeństwa odbył się w Kijowie w sierpniu 2021 r. (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 437](#)). Wówczas Krym znajdował się od ponad siedmiu lat pod kontrolą Rosji, a społeczność międzynarodowa nie widziała realnych możliwości deokupacji półwyspu. Szukano różnych rozwiązań politycznych, prawnych i dyplomatycznych, ale wszystkie te plany nie zapowiadały szybkich zmian.

Sytuacja diametralnie zmieniła się w 2022 r. Po pełnowymiarowej inwazji Rosji na Ukrainę i sukcesach Sił Zbrojnych Ukrainy (SZU) pod Kijowem, Sumami i Czernihowem, a także ukraińskiej ofensywie na kierunku charkowskim i całkowitej deokupacji obwodu charkowskiego, a co najważniejsze – po uderzeniach w infrastrukturę na Krymie, drugi szczyt Platformy Krymskiej, choć przeprowadzony online 23 sierpnia 2022 r., znacząco zmienił retorykę uczestników (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 682](#)). Można było zauważyć, że niemal wszyscy uczestnicy szczytu zakładali realną deokupację Krymu. Zarówno sukcesy SZU, jak i kolejny szczyt Platformy Krymskiej przyczyniły się do istotnego zwiększenia pomocy wojskowej i finansowej udzielanej Ukrainie. Prezydent RP Andrzej Duda (jedyny, który osobiście uczestniczył w spotkaniu w Kijowie) stwierdził: „Jestem przekonany, że po Mariupolu, po Buczy, po bombach spadających na Kijów i Charków wszyscy musimy jasno powiedzieć: Rosja nie tylko ma obowiązek wycofać się do linii z 23 lutego, ale także musi liczyć się z prawem Ukrainy do wyzwolenia całego swojego terytorium, z Krymem włącznie”.

Szczyt Parlamentarny. Pierwszy Szczyt Parlamentarny Międzynarodowej Platformy Krymskiej odbył się w stolicy Chorwacji w dniach 24-25 października 2022 r. Wzięli w nim udział przedstawiciele 43 parlamentów (m.in. wszystkich państw UE), a także szefowie pięciu zgromadzeń parlamentarnych organizacji i stowarzyszeń międzynarodowych, w tym Parlamentu Europejskiego i NATO, oraz przedstawiciel Tatarów krymskich. Oprócz tego 12 parlamentów, głównie z odległych geograficznie państw, takich jak Nowa Zelandia, Japonia czy Kanada, wysłało swoje wystąpienia na forum w formie wideo. Niektóre kraje reprezentowali przewodniczący obu izb parlamentu. Z Polski udział w szczycie wzięli marszałek Sejmu Elżbieta Witek i marszałek Senatu Tomasz Grodzki. Co ważne, w wydarzeniu uczestniczyły wszystkie państwa G7.

Celem organizatorów spotkania było omówienie perspektyw postawienia Rosji i rosyjskich urzędników przed sądem za międzynarodowe przestępstwa popełnione na okupowanym Krymie, a także przyszłej reintegracji

Krymu po deokupacji. Chcieli oni również skupić się na chorwackim doświadczeniu reintegracji terytoriów i możliwości jego zastosowania w przyszłości w realiach ukraińskich. Pierwszego dnia na temat Krymu dyskutowali przedstawiciele organizacji praw człowieka, natomiast drugiego – przedstawiciele parlamentów państw członkowskich Platformy Krymskiej. Współgospodarzami wydarzenia byli przewodniczący Rady Najwyższej Ukrainy Rusłan Stefańczuk i przewodniczący Zgromadzenia Chorwackiego Gordan Jandroković. Podczas szczytu przemawiało 45 prelegentów na żywo i 12 online.

Główne tezy prelegentów i wspólna deklaracja. Wystąpienia uczestników koncentrowały się wokół następujących tez:

- społeczność międzynarodowa popiera Ukrainę i jej opór wobec Federacji Rosyjskiej i nie pozwoli, by Ukraina przegrała tę wojnę;
- konieczne jest dalsze udzielanie Ukrainie wojskowego, humanitarnego, finansowego oraz innego realnego wsparcia, a także pomoc w odbudowie zniszczonej w czasie wojny infrastruktury;
- Rosja musi zostać ukarana za popełnione na Ukrainie zbrodnie;
- polityka sankcji wobec Rosji powinna być kontynuowana do momentu jej wycofania się z okupowanych terenów i zapłacenia odszkodowań za agresję wojskową;
- niezbędne jest przeciwdziałanie rosyjskiej propagandzie i dezinformacji, która zrzuca winę na Ukrainę za kryzys żywnościowy na świecie, inflację oraz wysokie ceny energii.

Przewodnicząca Izby Reprezentantów Stanów Zjednoczonych Nancy Pelosi oznajmiła, że USA będą nadal wspierać Ukrainę w przeciwdziałaniu zbrojnej agresji Rosji i wyzwolaniu okupowanych terytoriów, w tym Krymu. Wyraziła przekonanie, że obie kluczowe partie w Kongresie USA, zarówno Demokraci, jak i Republikanie, będą wspierać Ukrainę aż do osiągnięcia zwycięstwa.

Wielu uczestników wyraźnie zaznaczało wsparcie militarne Ukrainy w kwestii wyzwolenia półwyspu, w szczególności szefowa niemieckiego Bundestagu Bärbel Bas. Podkreśliła też, że próby szantażu, do których ucieka się Federacja Rosyjska, nie podzieli państw europejskich, wręcz przeciwnie – jej zdaniem, obecnie Europa jest zjednoczona jak nigdy dotąd. Szczególne wrażenie wywarło wystąpienie przewodniczącego Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy (ZPRE), deputowanego z Holandii, Tiny Coxa, który stwierdził, że ZPRE popiera utworzenie specjalnego trybunału do reagowania na zbrodnie agresji i jest pierwszą i jedyną organizacją, która nie tylko wykluczyła Rosję, ale także uznała reżim rosyjski za terrorystyczny na poziomie 46 państw członkowskich. Odpowiednia rezolucja została przyjęta 13 października 2022 r.

Ponadto podczas spotkania uczestnicy omówili model reintegracji, odbudowy i rozwoju ukraińskiego Krymu oraz podjęli decyzję o zorganizowaniu w przyszłym roku trzeciego szczytu Platformy Krymskiej na szczęblu szefów państw i rządów.

Do uczestników szczytu zwrócił się też w formie online prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski. Mówił o znaczeniu Platformy Krymskiej dla reintegracji Krymu po jego deokupacji jako mechanizmu startowego dla innych platform humanitarnych i dyplomatycznych oraz dla przywrócenia prawdziwego pokoju. Wszystkie te inicjatywy powinny, jego zdaniem, przyczynić się do deokupacji również innych terytoriów, zaczynając od Naddniestrza i Abchazji, a kończąc na północnych terytoriach Japonii.

Szczyt w Zagrzebiu zakończył się przyjęciem wspólnej deklaracji, w której potwierdzono: zaangażowanie na rzecz suwerenności, niepodległości, jedności i integralności terytorialnej Ukrainy w jej uznanych przez społeczność międzynarodową granicach; nieuznawanie i potępienie tymczasowej okupacji i nielegalnej aneksji Krymu przez Federację Rosyjską, a także wszelkich innych okupowanych terenów Ukrainy; potępienie systematycznego łamania praw człowieka i przedłużającej się militaryzacji Półwyspu Krymskiego. Każde państwo uczestniczące w szczycie, po podpisaniu tego dokumentu, zobowiązało się do podejmowania decyzji na szczęblu państwowym zgodnych z jego postanowieniami.

Wnioski

- Po 24 lutego 2022 r. nie tylko władze Ukrainy, ale także jej międzynarodowi partnerzy zaczęli patrzeć na perspektywę deokupacji Półwyspu Krymskiego w sposób bardziej realistyczny i pragmatyczny. Tendencja ta była widoczna już podczas drugiego szczytu Platformy Krymskiej w sierpniu 2022 r., który odbył się w Kijowie na poziomie prezydentów i przedstawicieli rządu i który pokazał zmianę priorytetów i strategicznych akcentów.
- Szczyt Parlamentarny Międzynarodowej Platformy Krymskiej w Zagrzebiu potwierdził, że retoryka uczestników przesunęła się jeszcze bardziej w kierunku militarnego powrotu Krymu pod kontrolę Kijowa. Tym samym pełnowymiarowa inwazja Rosji definitywnie pozbawiła państwa złudzeń, że poprzez pokojowy dialog z Rosją Krym mógłby wrócić pod faktyczną jurysdykcję Ukrainy.
- Deklaracja końcowa szczytu w Zagrzebiu nie odnosi się jednak wprost do opcji militarnego powrotu Krymu do Ukrainy. Dokument wzywa jedynie do kontynuacji politycznego, dyplomatycznego, finansowego, humanitarnego i innego wsparcia dla Ukrainy w celu przywrócenia jej integralności terytorialnej oraz do niezwłocznego zwiększenia presji na Rosję w celu zakończenia tymczasowej okupacji Krymu.
- Międzynarodowa Platforma Krymska stała się ważnym mechanizmem politycznego wsparcia Ukrainy i przeprowadzenia deokupacji Krymu w ramach struktur parlamentarnych, ponieważ nałożenie sankcji na Federację Rosyjską i dalsze wsparcie militarne Ukrainy często wymaga zmian legislacyjnych, co leży w kompetencji parlamentów. Jednocześnie kategoryczne i jasne wystąpienia parlamentarzystów są dowodem na to, że w społeczeństwach większości państw europejskich istnieje stabilne poparcie dla narodu ukraińskiego w jego walce o niepodległość i integralność terytorialną swojego państwa.